

in potrebnega živeža. Kolikor krepkejša so korenike, toliko čvrstejša je rast in toliko obilnejšega ter boljšega pridelka more se brez posebnih nesreč pričakovati.

Njive in polja z globoko rodovitno brazdo vpirajo se tudi ložeje in krepkeje raznim vremenskim silam, naj bodo te uže po suši ali pa po moči prizadete, nego se ona, katera se od pamtiveka sem vedno le po starem obrabljenem načinu plitvo preoravajo.

Prav slabo znamenje časa v naši mili domovini je pa to, da se poljskim pridelkom namenjena zemljišča sploh še vedno po starem podedovanem slabem načinu preplitvo preoravajo, kot se je to ravno ob prvotnih časih ljudskega blagostanja, toraj iz začetka — go-gilo. Vzroki temu utegnejo pa različni biti; pred vsem kriva temu je nevednost na sploh; dalje tu in tam tudi nekaka vkožena malomarnost, a slednjič pa tudi nepravilno izvršeni poskusi, kakor nam to 38. list letošnjih „Novic“ iz dné 17. septembra med odstavkom: „Vprašanja in odgovori“ le prejasno potrjuje. Novi spodleteli poskusi neskušeneega človeka kaj hitro oplašijo, ter ga od nadaljevanja naprednega podvzetja v njegovo lastno in naslednikov veliko škodo za vselej odvrnejo.

Ako se hočemo takim, pravi blagostan poljedelstva spodjedajočim neprilikam izogniti, ter z globokim preoravanjem naših njiv in polja bogatejših in boljših pridelkov zagotoviti, moramo poglobljevanje sedanje navadne stare plitve brazde do neke gotove mere in globočine le od leta do leta polagoma izvrševati. Pravo napredno pravilo le-sem bilo bi sledeče: „Vsako leto naj se orje dotična njiva le za 2 do 3 centimetre globokeje; to naj se leto za letom toliko časa ponavlja, da se sedanje navadne plitve brazde debelost za celih 8 do 11 centimetrov globokeje orje, nego se je po stari navadi poprej plitvo oralo. Na ta način izvršeno poglobljevanje navadne brazde zadostuje v posledici glede boljše rodovitnosti zemlje in v dosego sporednih obilnejših in bogatejših poljskih pridelkov uže za mnoga leta. Prav veliko napako bi pa oni sam v svojo lastno in večletno škodo zakrivil, kdor bi prec ob enem svoje njive za celih 8 do 11 centimetrov globokeje preoral, kot je to ravno pri navadnem starem plitvem oranji navado imel. Tako bi si on za več let svoje njive gledé pridelka totalno spridil; trud, delo, davki in seme bilo bi tako rekoč pri takem „na vrat na nos“ postopanju skoraj popolno zavrženo. Povsod mora biti prava mera, katero naj nadkriljuje pošteni in napredni razum! Srednja pot dovede najgotoveje do zaželjenega cilja in pravega vspeha.

Najboljši čas za globokeje preoravanje njiv in polja je jesen, ko se ob enem strnišča, okopavinam za prihodnje leto namenjena, podoravajo. To pa zatega voljo, da se izpod navadne plitve brazde nova mrtva, na površje zemlje pri globokejem oranji dovedena prst ob času zime pod vplivom zraka, sreža, zmrzlina, svitlobe in mokrote, katerim je direktno razpostavljena, kemično razkroji ter za novo vegetacijo ugodna in rodovitna postane. Tak razkroj vrši se pod naravnimi zakoni najgotoveje in najbržeje ob času zime.

Opomniti mi je še, da ona mrtva prst, katera se izpod prvotne plitve brazde pri globokem oranji na površje zemlje dovede in pripravi, obsega le mineralnih (rudninskih) še ne razkrojenih gnojil in je gledé humusa (sprsteninske prsti, katera nastaja iz sprstenelega gnoja in drugih rastlinskih odpadkov) še prava revica, uboga in prazna; je tedaj skoraj brez vseh organskih substanc ali delov, katere so za rast poljskih sadežev neobhodno in neizogibno potrebni. Vse te pomanjkljivosti nadomesté se pa po dobrem, krepkem in

močnem gnojenji. Globokeje preoravane njive in polja gnojé se pa s zadostnim gnojem lahko uže pred oranjem tako, da se ob enem gnoj prec podorje. Kdor bi z globokejim preoravanjem svojih njiv in polja brez zadostnega in dobrega gnojenja taiste na mah zboljšati nameraval, opeharil bi le sam sebe, in to preobčutno. (Konec prih.)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 5. oktobra 1884.

Seji predseduje gospod družbeni predsednik Karol baron Wurzbach, navzoči so: g. Gustav Pirc, tajnik, in odborniki gg. Brus, Kastelic, Murnik, Neveklovski, Robič, Souvan in dr. M. Wurzbach.

Gospod predsednik omeni veliko zgubo, katera je zadela Kranjsko sploh, ter tudi kmetijsko družbo sè smrtjo gospoda viteza Schneida. Sklene se čestiti gospej soprogi umrlega pismeno sočutje izraziti.

Gospod odbornik Robič izrazi v ime celega odbora gosp. predsedniku baronu Wurzbachu sočutje k smrti njegove sestre gospé Marije Jermann roj. pl. Wurzbach-Tannenberga.

Ker se je današnje seje vsled obilnega dela onih gospodov odbornikov, koji so deželni poslanci, le malo odbornikov vdeležilo, prenese se obravnava zaradi reorganizacije družbenega vrta na sejo glavnega odbora, katera bode 19. dne t. m.

Občni zbor kmetijske družbe za tekoče leto bode meseca januarija ob priliki somnja sv. Pavla.

Prošnje za subvencijo ovčjereje in sadjarstva izroči se dotičnemu odseku v poročilo.

Poročilo o porabi subvencij in proračuni naj se tiskajo ter „Kmetovalcu“ priložé.

Gospod odbornik Murnik izroči 100 gold., katere je podaril gosp. Karol Luckmann kmetijski družbi za kak občnokoristni namen. Centralni odbor izreče g. Luckmannu svojo najtoplejo zahvalo ter sklene, ta denar porabiti za nakup triérja, ki bode na razpolaganje kmetom za porabo.

Visoka c. k. deželna vlada izroči v poročilo prošnjo občin Gradac, Semič in Nadlesk za dovoljenje živinskih somnjev. Sklene se prošnji zadnjih dveh občin v soglasji z kupčijsko zbornico priporočevati, a prošnjo prve občine ne priporočati.

Odlok c. kr. kmetijskega ministerstva na prošnjo občin bistriške doline se v naznanje vzame.

Gosp. A. Galle-tu v Zgornji Šiški se dovoli prodati bika, kupljenega od c. kr. kmetijske družbe, ker ni več za pleme, tembolj ker je 27. septembra t. l. kupil v Kranji novega bika.

Glavni odbor vzame na znanje dopis c. k. deželne vlade, da se je štipendija za živinozdravniško šolo podelila Francu Dularju, za vinarsko in sadjarsko šolo v Klosterneuburgu pa Belétu iz Novega mesta.

Prošnja Petra Pfisterja iz Grafensteina na Koroškem za štipendijo podkovske šole se odbije.

Za ude v kmetijsko družbo so bili na novo sprejeti sledeči gospodje:

Josip Dekleva, veleposestnik v Postojni,
Maks Lavrenčič, posestnik v Hrenovicah,
Franc Margon v Trnu,
Jože Perhavec, posestnik v Sinadolih,
Janez Kavčič, posestnik na Razdrtem,
Dragotin Mayer, posestnik v Vipavi.

Dodatek. Potom okrožnice bili so 11. septembra od centralnega odbora kot novi udje kmetijske družbe potrjeni sledeči gospodje:

Ignacij Okorn, župnik v Senožečah,
 Ignacij Perharc, posestnik v Senožečah,
 Jožef Meden, posestnik v Senožečah,
 Anton Franetič, župan v Dolenji Vasi,
 Franc Zetko, posestnik v Lazah,
 Viktor Dolenc, posestnik na Razdrtem,
 Hinko Kavčič, posestnik na Razdrtem,
 Karol Kavčič, posestnik na Razdrtem,
 Matevž Premrl, posestnik na Ubeljskem,
 Ivan Debevc, posestnik v Slavinji,
 Ivan Premrl, posestnik v Stranah.

Zavarovalnica za živino.

Izmed vseh vrst različnih zavarovanj ni se nobena tako malo splošno ukoreninila, kakor zavarovanje živine. Potrebe in koristi tega zavarovanja vendar ni treba dosti dokazovati, ako se pomisli, kako velik delež kapitala odpade pri kmetovalcu na živino, ali sploh, kako velik je delež živinskega kapitala od splošnega narodnega premoženja. V nekaterih deželah spoznala se je že važnost zavarovanja živine, tako da se dela na to, da bi bil vsak posestnik živine postavno zavezan, zavarovati svojo živino. Moravska dežela je to naredbo že vpeljala in gotovo bodo druge tem dobrim izgledom kmalu sledile. Da so nekateri kmetovalci še živinskim zavarovalnicam nasprotni, je največi vzrok malomarnost, nezaupljivost in hranenje na nepravem mestu.

Malomarnemu človeku, ki se za nič ne zmeni, kateremu je vse eno, ni za pomagati, pri tem se še le uresničiti mora prislovica: Škoda spamtuje.

Gospodarja, ki je nasproten živinski zavarovalnici zaradi par grošev, ki bi jih za premijo moral plačati, pa vprašam, kolikokrat je naša živina razpostavljena nevarnosti, da pogine ter da jo moramo dati zastonj ali pa po ceni, ki ni imena vredna, iz hleva? Ali ne zaslužimo s tem, da plačamo za premijo nekaj goldinarjev, ob priliki poškodovanja živine stotakov? Kolikor večji je število naše živine, toliko lažje se zgodi kaka nesreča, kajti pazljivo oko gospodarja nima vedno prilike biti pri živini.

Iz skušnje na pr. vemo, da pri čedi, koja šteje 40 glav (vzemimo krav), na leto najmanj se ena ponesreči. Računimo teh 40 krav po 200 gold. vsako, je skupna vrednost 8000 gold., za katere bi se moralo plačati pri česki zavarovalnici za živino „Sv. Martin“ prvo leto 160 gold., drugo leto pa 120 gold.; kaj ni v tem slučaju, da le ena goved pogine, še vedno dobiček? Veliko lažje se pa nesreča pripeti pri konjih, kar vsak vé, ki ima s konji opraviti. Kolikokrat pogine najlepša žival, in kako je prijetno, ako se dobi povračilo.

Kar se pa tiče nezaupnosti kmetovalcev, koja gobjo proti živinskim zavarovalnicam, je nekoliko res opravičena, ker je veliko zavodov, koji so živino zavarovali, po kratkem delovanju prenehali. Pomisliti se pa mora, da je bil glavni vzrok temu, da so te zavarovalnice prenehale tu, ker je bila uprava predraga. Zasad za zavarovanje živine mora biti na podlagi vzajemnosti, mora imeti velik delokrog itd.

Enako upravo ima živinska zavarovalnica v Marijanskih kopelih na Českem imenovana „Sv. Martin“; vsak umen gospodar, kateri je za napredek svojega blagostanja vnet, naj bi pripomogel, da se delavnost tega tako koristnega zavoda kolikor mogoče razširi in okrepi.

Ker se pri nas na Kranjskem živinoreja vedno bolj širi, treba bode odločno na to misliti za slučaj

kakih nesreč si to národno premoženje primerno zavarovati, zaradi česar hočem ob priliki zopet o tem govoriti, posebno o zavarovalnici „Sv. Martin“.

Deželni zbor kranjski.

4. seja 23. septembra.

Govor gosp. Svetca o kranjski hranilnici.

(Dalje.)

Prašali me boste, častita gospoda, kake pravice pa vendar ima društvo, ker društvo je tukaj in gospodari s premoženjem.

Moja gospôda! Društvo ni družega, kakor oskrbnik tega premoženja, oskrbnik pooblaščen po postavodajalcu, pooblaščen s pooblastilom, katero je izraženo v hranilničnem regulativu in v hranilničnih pravilih; to je pooblastilo, po katerem se ima društvo ravnati pri oskrbovanji tega premoženja. Ali postavodajalec, ki je dal to pooblastilo društvu, si je pridržal za važne reči vedno nadzorovanje društva; društvo stoji pod vednim nadzorstvom, katero je v ta namen odločil postavodajalec. Dovoljujem si prebrati dotični §. 27. regulativa, ki se glasi tako:

„Alle Sparkassen unterliegen der Aufsicht der Staatsverwaltung, welche sich hauptsächlich auf die unausgesetzte und sorgfältige Ueberwachung ihrer Vermögensgebarung und auf die genaue Befolgung der in diesem Regulativ enthaltenen allgemeinen und der in den einzelnen Statuten ertheilten besondern Vorschriften zu beziehen hat.“

Toraj društvo je pod nadzorstvom izrečenim v regulativu.

Moja gospôda! Postavodajalec, ki je izdelal pravila, si je pa pridržal tudi pravico, da sme te pravila prenarediti.

Omeniti moram še nekaj: postavodajalec namreč, kateri je izdelal regulativ, je ob enem ukazal, da se imajo pri vseh hranilnicah po tem regulativu ravnati. Dovoljujem si brati začetek tega regulativa, ki slovi tako-le:

„Laut Decretes der h. k. k. vereinigten Hofkanzlei vom 26. September 1844, Z. 29.304 haben Se. Majestät mit Allerhöchster Entschliessung vom 2. September 1844 das nachstehende Regulativ für die Bildung, Einrichtung und Ueberwachung der Sparkassen mit dem Beisatze zu genehmigen geruht, dass sich künftighin nach diesen allgemeinen Grundsätzen für Sparkassen genau zu benehmen sei; daher unter Einem die Einleitung getroffen wird, dass sich die hierlands bereits bestehenden Sparkassen in Laibach und Klagenfurt in Uebereinstimmung setzen.“

Toraj postavodajalec je izrekel ukaz, da se imajo pravila ravnati po regulativu. Kranjska hranilnica je takrat obstala že svojih 20 let in imela svoja pravila. Ta pravila so se vsled regulativa morala prenarediti in v soglasje djati z regulativom.

Postavodajalec si je tudi izrekoma pridržal pravico, prenarejati, kakor bo treba, pravila in paragraf, ki se na to ozira, je §. 31. glaseč se:

„Die Landesstellen werden darüber wachen, dass sich die bestehenden Sparkassen binnen Jahresfrist mit den Bestimmungen der gegenwärtigen Vorschriften in Uebereinstimmung setzen. Sollten Ausnahmen sich als nothwendig darstellen, so sind dieselben höheren Orts anzuschauen.“

Toraj postavodajec ima pravico vsaki čas pravila prenarediti in dolžnost hranilnic je, svoja pravila po tej